

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . R 84.—

za pol leta . R 42.—

za četrt leta . R 21.—

za 1 mesec . R 7.—

Za Ljubljano mesečno 7 R

Za inozemstvo mesečno R 12.—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

Vojni dobički.

Ustavotvorna skupščina bo poslovala, dokler ne sklene ustave in po tej onih zakonov, ki so v neposredni in tesni zvezi z ustavo, kakor tudi zakonov finančnega značaja, ki ne trpe odlaganja.

Takšen finančni zakon, ki se mora brezpogojno skleniti, je pač v prvi vrsti zakon glede vojnih in poveljnih dobičkov. Razdrapanost državnih financ prekaša finančnega ministra. Od danes do jutri se levi za dvanajstinaletni in novimi dohodki. Pri tem ni opaziti nikakršnega sistema, nikakršne racionalnosti. Z zloglasno valutno reformo se je na »prevarni način«
državo obremenilo mesto razbremenilo za par milijard. Vrh tega se je ljudstvu s povzročeno draginjo, ki se je od lanskega leta potrojila, odtegnilo in spustilo v zrak nekaj milijard, od katerih nima niko dobička razven morebiti nekaj srbskih bank. Čuditi se je le, da so bili takšni ukrepi možni, in javnost tako nezmožna, da se te operacije ni mogla obraniti. Prazne državne blagajne odločujejo na slepo brez ozira na ljudske koristi trgovinsko politiko. S carino se naj krijejo izdatki. Pri tem pa se ne pomisli, da bo treba uradništvo vsled podražanja živil in življenjskih potrebščin primakniti par milijard. Bo li carina za izvozno žito toliko nesla? Nikdar ne. Na druge delavne sloye se sploh ne misli. Štrajkali bodo za zvišanje plač vsled zvišanja živilskih cen, produkcija se bo podražila in gospodarski položaj skupnosti poslabšal. Uvedli so se davki na druga živila in potrebščine, sladkor, sol, žgalice, luč itd. Ne glede na drag aparat, ki je potreben za pobiranje teh davkov, bodo plačevali te davke zopet samo nižji sloji.

Kje pa so ostali vojni dobički? Nad štiri leta je ljudstvo drgetalo v mlaki lastne krvi, v ognju in plinu, na žičnih ograjah so očetje daleč od svojih otrok, možje daleč od svoje družine, fantje v cvetu mladosti v grozovitih bolečinah izdihali svoje življenje. Doma pa so pobirali ženam zadnje zrno iz shrambe, zadnji rep iz hleva, vse to za veličanstvo domovine. Le nekaj izvoljenih pa je izrabljalo stisko in zmedo za veličanstvo lastnega žepa. Kako veličastna bi morala biti domovina, ki je sprejela toliko sinov v polnem cvetju, polnih energije in duha, na pol žive v svoje osrčje!

Pri pogledu na današnje človeško družbo pa mora napolniti vsokogar, ki ima čut za pravico, stud in srd. Večina ljudi trpi pomanjkanje, kakršno ni bilo nikdar usojeno beraču in ciganu. Na eni strani revščina, na drugi strani izživajoči luksuz posameznikov, ki so izrabili stisko za povečanje svojega premoženja. Nejevolja, odpor, boljševistično razpoloženje je celo lahko razumljivo.

Finančni minister pa iznajde, da bo dobil na vojnih davkih 300 milijonov, dočim plača druge milijarde potrebščin izgubljenemu ljudstvu. Kakšna ironija!

Prva in glavna naloga ustavotvorne skupščine bo torej tudi zakon o konfiskaciji vojnih in poveljnih dobičkov. Za ureditev financ in obstoj države ter povzdigo blaginje je to nujno potrebno. Upravičenost je sama od sebi podana. Vojni dobički izvirajo večinoma iz kaznivih dejanj. Kmalu po izbruhu vojske so veljavne navedbe uvedle kazni na tiranje cen in previsoke dobičke. Vsaka kmetica, ki je vsled oteženih gospodarskih razmer zahtevala pri jajcu 1 vinar več, je bila kaznovana. Manipulacij velikih pa niso videli ali jih niso hoteli videti. Čim se dejanje ni zasačilo, pa se sedaj od daleč vidi corpus delicti, čezmerno dobiček, najboljši dokaz kaznivih dejanj.

Z oddajo teh dobičkov, katere so posestniki itak dolgo časa brezskrbno uživali, se potolaži ljudstvo, ki uvidi v tem pravičnost človeške družbe, ter se olajša vest dobičkarjem. Ljudstvo bo zopet dobilo veselje do dela, lastniki dobičkov pa bodo prisiljeni k solidnemu življenju in delu. Produkcija se bo povečala, ne ravno v kapitalističnem smislu, marveč vsled intenzivnejše pridnosti. Sedanje razmere pa so v stanu ubiti vsako kulturo, ker niko nima manj smisla za duševni napredek, umetnosti itd.,

kakor neizobraženi ljudje, ki so čez noč ob najgrši priliki postali milijonarji.

Država pa mora oskrbeti invalide, sirote, mora omogočiti človeško življenje državljanom, ako hoče biti res lepa domovina na znotraj in zunaj. Te milijarde, ne pa par

sto milijonov, morajo prispevati vojni dobičkarji, in glavna naloga vseh pravih državljanov in ljudskih strank je ta, da se v ustavotvorni skupščini sklene takšen zakon.

Pred pogajanjem z Italijo.

LDU Belgrad, 27. septembra. Iz dobro poučenih krogov javljajo: V teku tega tedna bodo končana predhodna pogajanja z Italijo. Obenem menijo, da se bodo direktna pogajanja pričela že začetkom prihodnjega meseca. Kakor stvari sedaj stoje, se bodo pogajanja najbrže vršila v Švici. — »Politika«
piše pod naslovom: »Pregovori z Italijo«. Treba je pomisliti na to da Italija še ni objavila vrhovnemu svetu zveze narodov sporazuma, ki je bil sklenjen med našo državo in Italijo glede razdelitve trgovinskega brodovja Avstro-Ogrske. Zdi

se, da bo Italija reševala to vprašanje v zvezi z jadranskim vprašanjem.

LDU Rim, 27. septembra. (Brezlično.) »Tribuna«
javlja, da ima Italijanska vlada odkritosrčno voljo, rešiti jadransko vprašanje.

LDU Split, 27. septembra. Iz Šibenika javljajo, da je izjavil dr. Pini na povratku iz Rima svojim pristašem, da so ga na merodajnem mestu uverili, da bodo imela bodoča pogajanja isti značaj, kakor ona, ki so se vršila v Pallanzi. Vsekakor bosta imela zadnjo besedo Millo in D'Annunzio.

Naredba glede uvoza in izvoza.

LDU Belgrad, 27. septembra. Regent je podpisal naredbo glede uvoza in izvoza, ki jo je izdal vlada. S to naredbo se ukinja devizna centrala in se proglašar dinar za zdravo valuto, tako, da se bo odslej vršil nakup v naši državi edino-le v dinarski

valuti. Od tujezemskih valut bodo deponirane samo one, ki so proglašene za zdravo valuto. Finančni minister ima pravico nadzorovanja. V naredbi so označeni tudi denarni zavodi v Jugoslaviji, ki bodo posredovali pri izvozu in uvozu.

Na Češkem ne bo prevrata?

LDU Pariz, 27. septembra. (Dun. KU) V razgovoru s sotrudnikom »Matina«, je češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš naglašal, da v njegov domovini boljševizem nima izgleda na uspeh. Zakaj vse

stranke so dobro organizirane in disciplinirane. Boljševiška stvar bi povsod naletela na odločen odpor in kmetje bi takoj ustavili vsako dobavo živil.

Pred mirom med Rusijo in Poljsko.

LDU Moskva, 27. sept. (Brezlično.) V novih navodilih, ki jih je prejela ruska mirova delegacija v Rigi, izjavlja sovjetska vlada, da mora priznanje neodvisnosti Ukrajine, Litvanske, Bele Rusije in Vzhodne Galicije po Poljski in Rusiji tvoriti podlagu za bodočo mirovno pogodbo. Zastopstva, ki so si jih izvolile te države, se morajo priznati. Glede Vzhodne Galicije naj odloči ljudsko glasovanje, pri čemer pa prihaja v poštev le ono prebivalstvo, ki res dela. Ako Poljaki ne bi pristali na to, potem predlaga ruska vlada, naj ta vprašanja ostanejo odprta in naj poljska vlada vzame na znanje, da se Rusija odreka zahtevi po znižanju poljske vojske, oddaje orožja Rusiji, postopni odpravi vojne industrije in po prepustitvi železnice Volkovijsk-Grajevo. Rusija je še vedno pripravljena, skleniti premirje in predhodni mir ter med

Poljsko in Rusijo priznati mejo, ki poteka precej vzhodnejše kot ona, ki jo je določil vrhovni svet. Ako bi poljska vlada zavrnila to ponudbo, potem bi po mnenju ruske vlade s tem izjavila, da si želi zimske vojne. V tem primeru ostanejo ravnokar navedeni mirovni pogoji v veljavi le do 5. oktobra.

LDU Riga, 27. sept. (Brezlično.) Načelnik poljske mirovne delegacije Dombksi je sprejel več inozemskih novinarjev in jim naznanil, da bodo novi ruski mirovni predlogi brez dvoma pripomogli do skorajšnjega sklepa miru.

LDU Dunaj, 27. sept. (DKU) Ukrajinski tiskovni urad poroča iz Stanislavova z dne 26. t. m.: Novi uspehi generala Polivanova so boljševike med Bugom in Dnestrom prisilili, da nadaljujejo svoj umik proti vzhodu. Zavzeli smo mesto Proskurow.

Vse sile napeti . . .!

Tožiti čez slabe čase, tarnati in jadicovati, gledati tiho na rastoče število prekuhuhov, zraven pa roke križem držati — to je docela zagrešena metoda zakonitih politikov. Bliza se čas volitve, odločilne volitve, ko se bo dalo marsikaj popraviti in izboljšati. Vun na plan — da rešimo, kar se rešiti da.

Preglejmo trezno in mirno bojno pozorišče. Novodobno poganstvo, organizirano v ruskem boljševizmu, dela z bojnim klicem: »Bog je mrtev, mi smo ga umorili«
(Nietsche). »Za prestoli pridejo na vrsto oltarji!«
Na mesto krščanskih resnic se nudi v ogromni množini brezbožnega časopisja nezadovoljnim masam omamljiva hrana neizpeljivih obetov in praznih utopij. Resnica je izginila iz vrst sedanjih rodov; krščanski npravstveni zakoni se tep-tajo, mladina naj zastonj hrepeni in drhti po kruhu resnice in milosti, siromašni sloji stradajo, ker demagogom ni za njihov blagor, ampak le za boj zoper krščanski nauk pravičnosti in ljubezni. Kar sta nam prinesla slovanska apostola sv. Ciril in Metod, hoče uničiti to moderno poganstvo.

Za Boga in človeštvo! Ljudstvo — izvzamemo verižnike in razne navijačce cen — je danes podobno izgubljenemu sinu v raztrganih capah. Lakota, draginja, nemiri, upori, štrajki, anarhija tudi na naših mestih, podivjanost, razuzdanost in še

marsikaj takega tlači danes naš rod. Zakaj? Zato, ker so ljudje v nenavadni množini zapustili večno resnico. Liberalstvo se ponaša s svojimi pridobitvami, svobodo in napredkom, v spremstvu pa ima ta nesrečni nauk krvavordečega brata-maščevalca, ki se imenuje boljševizem.

Ob tej žalostni sliki ne smemo samo stokat; teh nadvse pogubnih razmer ne smemo in ne moremo trpeti. Volitve so tu! Ali naj se pri glasovanju odločimo za ljudi, ki so in še povzročajo to bedno in žalostno sliko, ki bodo nesrečo potem še povečali in nas tirali v popolni odpad? Delo usmiljenja in ljubezni do bližnjega v velikem obsegu bomo izvrševali, če bomo z glasovnico v roki, z volitvijo takih mož, ki imajo srce za Boga, za ljudstvo in za domovino, sodelovali in pripomogli, da se povsod vpostavi pravi red in zdravo družabno življenje. Srečna ustava, modra uprava, iskreno izenačenje stanov, zdrava in pravična uredba financ, nepristranska skrb za narodovo blaginjo, resnična reformna šolstva v smislu zdravih krščanskih pedagoških smernic, svobodno udejstvovanje vere: vse to je vir in studenec sreče in blagoslova milijonom.

Kdo nam to preskrbi? Vsakdo naj po svoji moči pripomore. Škof Rudigier je naš dolžnost, ki jih imamo do javnosti, izrazil s temi-le besedami: »Molite, organizirajte, volite! Molite!«
»Če Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo zidarji.«
To

nalogo zamorejo izvrševati tudi žene, starčki, otroci.

Organizujte! Pojasnite vsem, ki se še zavedajo svojega imena, da so izdajalci svojega najsvetejšega ter teptajo srečo naroda z nogami, če se dajo pregovoriti, da glasujejo za kandidata, ki se prišteva svobodomislecem in sploh strankam brez krščanskega programa. Organizujte se in napovejte boj časopisju, ki ne zida, marveč dela razdvoj v vrstah našega naroda.

Volite! Volite prave, vestne može, ki so vredni zaupanja v verskem, narodnem in gospodarskem oziru! Papež Benedikt XV. je nedavno zapisal in poslal naslednje lepe besede katoliški ženski zvezi na Španskem: »Vsi, ki jim je mar blagor ljudstva, morajo na politično bojno polje in razviti zastavo Kristusovo, da se bo razlila luč božjega nauka in ogenj ljubezni ne samo na posamezne, marveč tudi na skupnost!«

Draginja.

Z Dolenjskega smo prejeli dopis:

V raznih časopisih čitamo, da so se živila zelo v svoji ceni povišala. To pa ne le, da smo čitali, ampak tudi v istini občutimo že več časa. — Tako n. pr. so se v ceni povišala: olje, kava, cikorija, sladkor, petrolej, sveče in druge potrebščine. Smelo lahko rečemo, da se je v vojnem času ceneje živelo, kakor sedaj po dvoletnem miru. Sedaj smo v jeseni; dnevi so vedno krajši, noči daljše. Vsi rabimo že sedaj več razsvetljave, a ta raste v ceni od dneva do dneva! Petrolej je v teh dneh zrastle v ceni za 8 kron. Sveče, ki stane v Ljubljani 4 krone, stane tukaj 6 kron. Trгоvec ima tedaj le pri svečah 200 odstotkov dobička. Enake dobičke lahko zaznamujemo pri vseh predmetih. Kje je urad, ki bi postopal proti verižnikom? Tak bi ne bil umesten le v mestih, ampak še bolj na deželi, po vaseh. — Pred 14 dnevi je prišel povsod šolski pouk. Knjige in pa knjižice se horendno v cenah višajo. Knjižica, ki je stala pred vojno 4 vinarje, stane sedaj 1 krono. Večje knjižice so še dražje. Kje naj ubogi stariši jemljejo denar, da preskrbijo otroke s potrebščinami? Ali imajo vse merodajne oblasti zamašena ušesa in ali so slepe, da vsega tega ne vidijo in ne slišijo? Kaj bode, ako bodo cene tako poskakovale? Seveda, marsikateri trgovec lamentira, da blago dražje kupuje in dosledno temu mora tudi dražje prodajati. A temu v večini ni tako! Trgovci imajo mnogo nakupljenega blaga še od predvojnega časa. To blago se nahaja v skrivališčih in prihaja sedaj, ob večji draginji, na dan, in se prodaja po dvignjenih cenah, češ, to blago smo sedaj dobili in smo ga dražje plačali; tedaj tudi mi moramo višjo ceno zahtevati. Tako se ubogo ljudstvo gara in dere na vse konce in kraje. Umetno bi bilo, da bi finančna oblast stopila tem trgovcem na prste in ukrenila, kar je pravo, drugače ne bode draginje nikdar konec. V Ljubljani se taki trgovci kaznujejo, a pri nas na vasi vse preklinja in se roti radi draginje, a nič ne ukrene, da bi se temu v okom prišlo. In zakaj? Zato, ker se bojijo zameriti tem mogotcem, ki bogatijo od žuljev ubogih. Temu je treba napraviti konec in zakon naj se uveljavi. Trгоvec naj ima svoj dobiček pri prodaji, a ta naj bode pa zmeren. Umetno bi bilo, da bi vsi listi priobčevali članke glede tega in narod o tem podučili, da ve, kaj naj stori. Merodajne oblasti naj gredo narodu na roke in naj storijo svojo dolžnost, ne oziraje se na levo in desno in tako bodo cene kmalu padale. Tedaj na noge, komur bije srce za narod!

ROMUNSKO - JUGOSLOVANSKO PRIJATELJSTVO.

LDU Belgrad, 27. sept. Poročevalec h-sta »Adeverul«
je imel interview z romunskim poslanikom na našem dvoru Teodorom Emandijem, preden je odšel v Belgrad. Na vprašanje urednika, kaj da misli glede tega, ali bo naletel v Belgradu na težkocje v izvrševanju svoje diplomatske misije, je odgovoril Emandi: Menim, da nimajo prav

oni, ki menijo, da bom imel v Belgradu težko, še manj pa zato, ker vem, da odhajam v prijateljsko državo, k narodu, ki je stoletja živel v pristranskem prijateljstvu z nami, in kateremu smo tudi v zadnji evropski vojni bili zavezniki. Skupaj smo prišli iz vojne, zmagoviti, bratje po orožju. Kar se tiče nekaterih nesporazumljenj, ki so se pojavila na mirovni konferenci, ta nesporazumljenja ne morejo biti drugačna, kakor samo trenutna, ker nas vežejo skupni interesi. Veže nas tudi potreba složnega dela za konsolidacijo vsega, kar smo si pridobili v vojni. Ta potreba zahteva vzajemnega sodelovanja in iskrenega prijateljstva med obema sosednjima državama. Tudi ne vidim vzroka misliti na to, da bi se lahko med nami in Jugoslavijo mogle pojaviti težkoče glede sporazuma na tej podlagi, ako zasledujemo ono politiko, ki nam bo zagotovila in konsolidirala ono, kar smo si pridobili z velikimi žrtvami. Na ta način se brez posebnih težav poravnajo vsa nesporazumljenja, ki so nastala po tako veliki vojni, a posebno kar se tiče naroda, s katerim nismo imeli nikoli konfliktov. Dosedaj še ni bilo povoda, da bi se kršilo medsebojno prijateljstvo in bratstvo. Odhajam torej v Belgrad, prepričan, da najdem tam enako razpoloženje za slogo in bratstvo, kakor je pri nas. »Adeverul« komentira to izjavo novega romunskega poslanika v Belgradu ter se laskavo izraža o tem, da je bila baš ta oseba izbrana za zastopnika Rumunije na jugoslovenskem dvoru. Emandi, ki je intimen prijatelj Take Jonesca, je na prigovarjanje svojih pristašev in prijateljev položil mesto načelnika demokratske stranke v svojem okrožju in pristal na to, da sprejme poverjeno mo delikatno misijo, da bi v službi domovine deloval za vzpostavitev dobrih odnosov med Jugoslavijo in Rumunijo.

BORZA.

LDU Curih, 27. septembra. Devize. Berlin 9.95, Holandija 193.25, Newyork 622, London 21.78, Pariz 41.90, Milan 26, Bruselj 43.90, Kodanj 85.—, Stockholm 124.75, Kristijanija 8250, Madrid 91.—, Buenos Aires 230, Praga 7.90, Belgrad 21, Zagreb 5.25, Budimpešta 2, Dunaj 2.75, avstrijske žigosane krone 2.20. — LDU Dunaj, 27. septembra. Devize. Amsterdam 8200, Berlin 512, Bukarešta 0, Curih 4200, Kristijanija 3700, Stockholm 5150. Valute. Nemške marke 506, romunski lei 515, bolgarski lei 380, švicarski franki 4175, francoski franki 1700, italijanske lire 1090, angleški funti 850, ameriški dolarji 250, carski rublji 280. Tečaj v prostem prometu: Zagreb 248 — 268, Budimpešta, plačilo v nakazilih poštne hranilnice 97 — 107, plačilo v žigosanih kronah 97 — 107, madžarske žigosane krone 97 — 107, Praga 402 do 428, Varšava in Krakov, plačilo v poljskih markah 100 — 116, češkoslovaške krone, 5tisočaki 401 — 427, manjši bankovci 401—427, jugoslovanski dinarji 1000 do 1050. — LDU Praga, 27. sept. (ČTU.) Devize: Belgrad 249, Dunaj 23.62, Zagreb 61.50. Valute: Dinarji 245, avstrijske krone 22.62.

Politične novice.

+ **Dobra volilna gesla.** »Jutarnji List« dokazuje nezmisljenost in krivičnost novega poslovnobornega davka ter priporoča za prihodnje volitve parolo: »... volimo samo osebe, ki nam dajejo jamstvo, da bodo najodločnejše nastopile proti ukaznim naredbam, proti predpravicam gotovih eksploatatorskih klik, proti familiji okoli Narodne banke, proti brodarkemu sindikatu, proti krivični ureditvi naše valute na temelju 1:4, ki se je izvršila edino v interesu posameznikov, a na škodo celokupnega naroda, ki se duši v vsesplošni draginji in s strahom gleda v bodočnost.« Ta gesla so dobra, samo spopolniti jih je treba, približno takole: Volimo samo take osebe, ki nam dajejo jamstvo, da edinstva naroda ne bodo istovetili s centralizmom in absolutizmom, a za delavce velja predvsem geslo: Volite samo take osebe, ki iskreno čutijo z vami in s socializmom ne uganjajo demagogije.

+ **Iz bivše avstrijske politike.** M. Erzberger, bivši voditelj centra in finančni minister, ki je igral v zadnji dobi svetovne vojne veliko vlogo kot posredovalec za mir, je nedavno izdal svoje spomine. Tu podaja več ali manj znana dejstva v novi osvetljavi. Nas zanima, kar pripoveduje o stališču — ki ga je tedaj v zunanji politiki zastavljala avstrijska krščansko-socialna stranka. Erzberger piše — posnemamo po »Reichsposti«: »Na Dunaju sem našel v vrstah krščansko-socialne stranke najtoplejše in najzvestejše pristaše zveze z Nemčijo in v ponovnih kritičnih trenotih so bili krščansko-socialni parlamentarci, ki so na vodstvo avstrijske države odločilno vplivali v korist nemških zahtev.« Tako so krščansko-socialni politiki zlasti podpirali prizadevanje za mirno poravnavo z Italijo, ki naj bi jo bila plačala Avstrija v prvi vrsti z jugoslovanskim ozemljem v Primorju. Tudi o cesarici Citi pravi Erzberger, da je kazala vedno najpopolnejše razumeva-

nje za nemške interese in da je bila prijateljica zveze z Berlinom. Berlin je imel vsekakor manj zmisla za posebne avstrijske razmere. Tako se je cesar Karel zelo pritoževal Erzbergerju, da zahteva Nemčija od njega nemogoče stvari. Celo njegov »najboljši prijatelj cesar Viljem« da mu je nedavno rekel, da mora Avstro-Ogrska »več germanizirati«, toda on — cesar Karel — vendar ne more delati nasilja svojim narodom, katerih večina obstoja iz nemcemov. Potemtakem je imel nekaj pameti samo cesar Karel, a seveda ne potrebne energije, da bi po svoji apmeti tudi delal.

+ **Miroljubni Nemci.** Nemci so res silno miroljubni in pravični. Ne ozirajmo se na grda in nedovoljena sredstva, s katerimi agitirajo na Koroškem, tudi dejstvo, da so pobili našega orožnika do smrti, moramo zamožati. To jim namreč še ni dovolj. Da bodo imeli ti teroristi popolnoma proste roke, zato so že parkrat poizkusili doseči, da bi zasedle koroško ozemlje »nevtralne«, to se pravi take čete, ki bi Nemce ščitile, da bi ti lahko izvrševali svoja dejanja; to bi bili najbržje Italijani. Avstrijska vlada je v svoji noti sicer priznala, da v prepornem ozemlju ni nemirov in da vlada red in mir, toda bogve, kaj lahko še pride. Za vzgled navaja Šlezijo. Zelo se boji, da ne bo delo plebiscitne komisije onemogočeno in da se ne bo izvajalo nasilje. Naj Nemci raje pogledajo vase in poskrbijo, da oni ne bodo delali nasilja, pa bo vse v redu in ne bo treba niti čet niti brezpotrebne intervencije.

+ **Nova komunistična stranka na Nemškem.** »Arbeiter Zeitung« poroča, da snujejo hamburški narodni boljševiki novo komunistično stranko. V svojem oklicu pravijo, da se osnuje zveza komunistov, ki hočejo ustanoviti komunistično republiko Nemčije in organizirati revolucionarno brambo proti imperialističnim velesilam zveze narodov.

+ **Moskovski pogoji italijanski socialni demokraciji.** Kakor poroča milanski Avanti, je predložila Moskva italijanski socialni demokraciji za sprejem v III. internacionalo naslednje pogoje; reformisti in centrum se izključijo iz stranke; dalje se morajo vreči iz stranke Turati, Trevi in Modigliani. — Tako hočejo ruski židje in od njih zapeljani komunisti komandirati celemu svetu.

Dnevne novice.

— **Narodna izobrazba.** Ministrstvo za prosveto je dovolilo Srbski Matici v Novem Sadu 20.000 kron kot fond za ustanavljanje narodnih knjižic za prirejanje predavanj z skriptikonom. Istotako bo Srbska Matica dobila tudi kinematograf in zbirko knjig ministrstva prosvete v to svrhu, Matica bo pričela s svojim delovanjem v Bački, Baranju in Banatu.

— **Obrtniki proti novim davkom.** V Belgradu je bilo dobro obiskovano zborovanje obrtnikov, na katerem so navzočnim kar najodločnejše protestirali proti uvedbi davka na obrt in proti ukinjenju carine in natura.

— **Novo postopanje proti hrvatskim komunistom.** Razsodbo, s katero so bili komunisti Diamantstein, stotnik Mcizger in tov. pred zagrebškim vojaškim sodiščem oproščeni, je višja vojaška oblast razveljavila ter razpisala novo razpravo na dan 2. oktobra t. l. pred istim sodiščem.

— **10 milijonov kron primanjkljaja** izkazuje proračun zagrebške mestne občine za leto 1920. Deficit pokrijejo z viskimi novimi davki ozir. poviški — po katerih bodo v prvi vrsti prizadeti alkoholični pijače.

— **Nemiri radi mesa na Dunaju.** V soboto je prišlo na Dunaju radi drugega mesa, ki ga preprosto ljudstvo ne more več kupovati, do nemirov na trgu. Ljudje, ki so bili večinoma iz delavskih ubožnih krogov, so naskočili tržni urad. Tam so jim pojasnili, da cen ne določajo oni. Nato je množica obrnila svoj srd na mesarje, posebno na žide, da je morala pošeči policija vmes. Od socialistične mestne uprave se ni prikazal nihče na lice mesta. Listi poročajo, da je v zalogi mnogo ameriškega zmrznjenega mesa, ki so ga ponujali za klobase po 70 K za kg. Toda po 80 K za kg bi ga ljudje plačevali, četudi meso ni prvovrstno; ljudje ne vprašajo več po blagu, ampak po ceni. — To naj si ogledajo nemški agitatorji, ki slikajo našim Korošcem Nemško Avstrijo kot obljubljeno deželo, v kateri se cedita mleko in med. Po 80 K kg ameriškega zmrznjenega mesa v prvi vrsti prizadete alkoholične pijače.

— **Dirke v Sinju** 26. t. m. so bile v Sinju konjske dirke, ki so izvrstno uspele. Dirkam je prisostvovalo 8000 gledalcev. Iz Splita sta došla z avtomobilom med drugimi tudi predsednik pokrajinske vlade dr. Krstelj ter general Malič. Prvo dirko je dobil trgovec Marko Bujan. Iz Splita so se udeležili dirke tudi ameriški častniki.

— **Kako gospodarimo.** Na daruvarski postaji gñije več tisoč kilogramov krompirja, ki je pripravljen za izvoz, a manjka vagonov. Tako grozi propasti okoli sto milijonov kron. V splitskem »Jadranu« pa čí-

lamo, to-le zgodbico iz našega gospodarstva: Neka splitska tvrdka je naročila iz Katanije 10 vagonov soli, ki jo v Dalmaciji, posebno v Zagorju silno primanjkuje. Sol je vredna 80.000 K, naša carina pa znaša po 4 K za kg soli! Tvrdka bi morala torej same carine plačati 400.000 K. S toliko vsoto tvrdka niti ne razpolaga in ker bi morala plačati za prevoz soli nazaj v Katanijo drago prevoznino, je ponudila sol vsakomur, ki bi hotel plačati carino, brezplačno. Toda nikogar ni, ki bi hotel za 80.000 K vredno blago plačati 400.000 K, in to naenkrat v gotovini. Potemtakem ostane sol brodolastniku zastoj ali jo pa morajo sesuti v morje. A ljudstvo trpi pomamljanje na soli. Koliko vagonov blaga stoji od Maribora nizdol in zaman čaka na odrešenje po carinikih, ve sam Bog. Tudi v Avstriji in Češkoslovaški stoji stotine vagonov blaga za Jugoslavijo, ki je že plačano, a radi prenatrpane naše carinske meje ne more naprej. Čehi in Avstrijci prete, da naše blago prodajo za vsako ceno, ker potrebujejo svoje vozove, grozi nam milijardna škoda, a naši cariniki ne vidijo nič, ne slišijo nič ter zagrizeno opravljajo svoj posel po zastarelih srbskih predpisih.

— **Za nedeljski počitek v armadi.** »Narodna Politika« že v drugo apelira na generala Vasića, naj ukrene potrebno, da se bo tudi po vseh vojaških uradih spoštovala nedelja in praznovan nedeljski počitek. Doslej se namreč na vseh vojaških uradih v Zagrebu dela ob nedeljah in praznikih od 8. do 12. ugodne. List upa, da vojaška oblast ne bo preslišala glasu javnosti in bo tudi v armadi uveljavila načelo nedeljskega počitka, ki velja v vsem ostalem javnem življenju.

— **Stanovanjske razmere.** V Sevnici so neznosnejše kakor kjerkoli, dasi bi bilo dovolj stanovanj. Kakor da ne bi veljale nikakšne naredbe in zakoni. Na eni strani je mnogo družin skoro da ne brez strehe, uradniške družine z 6 otroci morajo prebivati v eni sami sobi, na drugi strani pa so družine brez otrok, mož in žena z 8 sobami, ena oseba brez lastne kuhinje dobi veliko stanovanje po 3 sobe itd. Kdor plača za eno prazno sobo 100 kron, jo dobi, drugi pa lahko ostanejo na cesti. Krivda leži v tem, da županstvo ne ukrene ničesar, ker drži s par mogotci, ki izkoriščajo razmere, da je veselje. Vprašamo poverjeništvu za socialno skrb, zakaj ne imenuje neodvisne stanovanjske komisije.

— **Razne novice iz Belgrada.** Danes ima finančni komite sejo, v kateri se bo razpravljalo o vprašanju izvoza in uvoza.

— Ministrstvo za agrarno reformo je koloniziralo v Vojvodini 1000 dobrovoljcev, v Macedoniji pa 800. — Pisatelj Petrović je bil odlikovan z redom Sv. Save IV. razreda. — Rumunski poslanik Teodor Emandi je v svečani avdienci pri prestolonasledniku izročil svoje poverilnice. Avdienci je prisostvoval tudi zunanji minister dr. Trumbić. — Finančni minister je odredil popis perperov v Črni gori ter v obmejnih okrožjih v Hercegovini. Popisovalo se bo najprej pri denarnih zavodih, nato šele pri zasebnikih. — Včeraj je sprejel minister za prosveto odposlanstvo dijakov, ki so mu ponazorili svoje stališče glede menz in dijaških domov. Minister je obljubil, da se bo zavzel za izboljšanje njihovega gmojnega položaja.

— **Češki sladkor se podraži.** Za novi (letošnji) sladkor so določili češki sladkorni tovarnarji v sporazumu z vlado ceno 701 češkosl. K za 100 kg. — **Terjatve pri avstrijski in ogrski poštni hranilnici.** »Pravda« piše: V finančnem odseku se je razpravljalo o dejstvu, da imajo oni Jugoslovenci, ki so preje pripadali Avstro-Ogrski, še sedaj mnogo terjatev pri avstrijski in ogrski poštni hranilnici. Terjatve naših državljanov pri dunajski poštni hranilnici znašajo v čekovnem računu do 15 milijonov kron, na vložkih pa 12 milijonov kron, vsega skupaj torej 27 milijonov kron. V Budimpešti imamo terjatev za 28.000 kron. Naloga diplomatične intervencije bo, da se te zahteve in terjatve likvidirajo.

— **Zahteve občinskih uradnikov v Splitu.** Dne 26. t. m. dopoldne so zborovali uradniki tukajšnje občine ter zahtevali povišanje plače. Če do 16. oktobra ne bodo pristali na njihove zahteve, prično uradniki stavkati. — **Padanje cen v Ameriki.** Glasom poročil iz New-Yorka so v Ameriki padle cene od januarja letos: sladkorju za 50 odstotkov, koruzi za 38 odstotkov, žitu za 12, volni za 35, mesu za 16, kožam za 45 do 72, gumiju za 60 in svilu za 70 odstotkov. Pri nas so se cene za približno toliko zvišale.

— **Tepen tat.** Posesnik Novak v zagrebški okolici je to noč kasno ponoči prišel domov. Pri dvoriščnih vratih je našel človeka, ki je skušal vrata s sekuro odpreti. Novak je zgrabil lopova od zadaj in ga tako zdelal, da so ga morali kasneje prepeljati v bolnišnico.

Sirite „Večerni list“!

Sodišče.

Mokarji in peki pred vzklicnim senatom.

Gospod Ludovik Pauer je bil kaznovan pri okrajnem sodišču v Ljubljani na 300 K globe, ker je iz malomarnosti vporabljal za peko Knezovo moko. Pri vzklicni razpravi je g. Pauer izjavil: »Knezovo moko sem dobil misleč, da je popolnoma dobra, kakor sem bil tega poprej navajen. Moko sem začel rabiti in sicer kakor obrt zahteva, mešano z drugo. Peka je pokazala, da je kruh nekoliko nižji, kar se večkrat pripeti, bodisi, da je pšenica manj vredne kakovosti, bodisi, da je moka manj obležana. Nikakor pa ni bil kruh tak, da bi mogel sam na sebi vzbuditi pri meni sum, da je moka potvorjena. Vsled tega sem Knezovo moko še dvakrat rabil. Ko pa sem čul, da je Knez spraval nekaj sumljive moke na trg, sem šel v Knezovo pisarno in sem rekel, naj vzame moko nazaj, kar je tudi storil. Vedel nisem, da je zadnja moka pokvarjena ali celo zdravju škodljiva.« — Prvi državni pravdnik dvornega sveta. Bežek je poudarjal: »Verjamem, kar je govoril g. Pauer. Toda sam je povedal, da je bil kruh nižji, zato je bil dolžan, da bi bil pustil moko preiskati. Kakor hitro je pekel dalje, je zakrivil malomarnost.« Obtoženi Pauer je nato še enkrat povzel besedo rekoč: »Prosim, da bi senat upošteval moj zagovor in me oprostil. Ne da bi na gospoda Kneza krivdo valil, moram le poudarjati kaj je vse povzročil g. Knez, ki je toliko ljudi napravil nesrečnih s svojo afero.« — Predsednik vzklicnega senata g. nadsvetnik Vedernjak je na to razglasil sodbo, s katero se je sodba okrajnega sodišča v Ljubljani glede na krivdo potrdila, toda kazni se mu je znižala na 100 kron, oziroma na 10 dni zapora. V razlogih je g. nadsvetnik Vedernjak poudarjal, da je moral g. Pauer kot strokovnjak znati, da ni bilo nekaj prav, ker je bil kruh nizek, zato je bil dolžan pustiti moko preiskati. Kazen se mu je pa znižala z ozirom na njegovo priznanje. — Vzklic Sokliča Matkota, ki je bil pri okrajnem sodišču zaradi prodaje pokvarjene moke obsojen na 100 kron globe, se je zavrnil in se je potrdila po drugi instanci sodba prve instance. — Trgovca Hinko Štamcar, ki ima premoženja 500.000 kron, ki je tudi prodajal Knezovo pokvarjeno moko in ki je bil pri okrajnem sodišču obsojen zato na 300 kron globe, se je proti tej sodbi pritožil. Vzklicni senat ljubljanske deželne sodnje je znižal Štamcarju kazni od 300 na 100 kron.

— **Hlapec ubil sina svojega gospodarja.** Morilec na Jesenicah aretiran. Župan in posestnik na Opčinah št. 295 gospod Tomaž Daneu je imel edinega sina Leonarda, kateri je srečno prestal vojsko in se je vrnil domov. V četrtek 9. septembra je pa Daneuov hlapec Josip Pintar iz Slavinje pri Podgori doma na dvorišču sina udaril s kladivom po glavi, mu prebil črepanjo in ga je pustil nezavestnega ležati na tleh. Nesrečnega Leonarda so odpeljali v bolnišnico, v kateri je v soboto 11. septembra umrl. Ubijalec, ki je 44 let star, je nato pobegnil čez demarkacijsko črto na Jesenice, kjer so ga orožniki izsledili in aretirali. Morilec se bo zagovarjal svojčas pred ljubljanskim poroto.

— **Hud trafikant.** K trafikantu Jožetu Kroparju je prišel nekega dne 78letni starček in vprašal trafikanta za smodke, katerih pa ni dobil, ker mu je trafikant rekel, da jih nima. Stari mož se je zato razjezil in je povedal Kroparju par krepkih, nakar ga je pa ta prijel in vrge na tla. Okrajno sodišče je prisodilo Kroparju 3 dni zapora. Vzklicno sodišče v Ljubljani je Kroparju znižalo kazni na 1 dan zapora, oziroma na 10 kron globe, povdarjajoč, da ne more smatrati za obtežilno okolnost dejstvo, da je bil imenovan pred 15 leti obsojen v 15 mesečno ječo.

Ljubljanske novice.

lj **Prodaja moke.** Stranke se opozarjajo, da se bo razprodajala moka za krmo v četrtek, dne 30. septembra t. l. in sicer v Kolodvorski ulici št. 41 na dvorišču. Stranke, ki so se zglasile v mestnem tržnem nadzorništvu, dobe tamkaj moko od 9. do 11. ure dopoldne.

lj **Tatovi postajajo na glavnem kolodvoru predrzni.** V prehranjevalni postaji na glavnem kolodvoru so bili ukradeni 4 vojaški kuhinjski kotli. Kdo jih je ukradel, se ne ve. Opustitev kolodvorske policijske ekspoziture se torej že pozna.

lj **Okradena delavca.** Iz hleva sta bili ukradeni Velkavru Petru, delavcu pri Josipu Turku, dve beli srajci, vredni 400 kron, belo-modra srajca, vredna 160 kron, par čevljev, vredni 150 kron in spodnje 50 kron vredne hlače. Istotam je bil okraden tudi Jakob Fröhlich, ki je oškodovan za 270 kron.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Tisk »Jugoslovanska tiskarna«.